

Studieförbunden, de unga,
arbetsmarknaden och
framtiden

Studieförbunden, de unga, arbetsmarknaden och framtiden

Studieförbunden

Studieförbundens material 2017: 5

Text: Göran Hellmalm

Fotografier: Stina Gullander och Studieförbundet Vuxenskolan

Grafisk form: Lill Perby

www.studieforbunden.se

Studieförbunden, de unga, arbetsmarknaden och framtiden

INLEDNING

”Det som är särskilt för studieförbund är att vi kan arbeta med helheten. Vi har medarbetare med kompetens inom arbetsmarknad och studier samt handledar- och coachkompetens. Till detta kan vi lägga hela den övriga kompetensen inom fritidssektorn och våra samarbeten med föreningar. När det rockar kan vi hitta varje ungdoms egen väg och egen takt framåt. Det ger också en långsiktighet – ett fritidsintresse och stöd från studieförbund är inget som tar slut efter att ett projekt eller en kurs avslutas.”

Medarbetare på ett studieförbund

Citatet ovan är en ganska god sammanfattning av studieförbundens styrka i arbetet med att få unga som varken arbetar eller studerar att komma närmare arbetsmarknaden. Studieförbunden har en väldigt bred kompetens som innefattar såväl kunskaper i teoretiska ämnen som erfarenheter av att stimulera ungas intressen och stötta ungdomars organisering. Mycket av det arbete som studieförbunden gör för att motivera unga att komma vidare till studier eller arbete kan vara svårt att sammanfatta på ett enkelt vis. Som medarbetaren ovan uttrycker det arbetar studieförbunden med helheten. Det handlar inte om en ung människa som elev eller arbetssökande eller hiphopartist, det handlar om alla bitarna på en och samma gång. Genom att ha en helhetssyn på individen kan studieförbunden stödja unga människor på ett sätt som inte Arbetsförmedlingen, kommunen eller skolan har möjlighet att göra. Att en ung människa deltar i hiphop-verksamhet leder sannolikt till att hen blir bättre på hiphop. Men ofta leder det även till att hen - som en bieffekt - stärker sin självkänsla och sina förmågor på många andra områden som ledarskap, språk och teknik. Dessa förmågor och kompetenser kan studieförbunden genom validering även syn-

liggöra och dokumentera så att de blir kommunicerbara gentemot en arbetsgivare. Vi vill i denna rapport beskriva gruppen unga som varken arbetar eller studerar, belysa några områden där studieförbunden redan i dag bedriver verksamhet samt föreslå några åtgärder som staten skulle kunna vidta för att göra det möjligt för studieförbunden att utöka sin verksamhet till att omfatta ännu fler.

Studieförbunden föreslår därför följande:

- Ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att samverka med studieförbunden i arbetet med kompetenskartläggning och validering av unga som varken arbetar eller studerar.
- Tillför studieförbunden 50 miljoner kronor via Folkbildningsrådet utöver ordinarie anslag för att årligen kunna bedriva individanpassad studiemotiverande verksamhet med 10 000 unga som varken arbetar eller studerar, till en kostnad om 5 000 kronor per deltagare.
- Satsa på en försöksverksamhet i ett antal utvalda kommuner med särskilt hög ungdomsarbetslöshet. Studieförbunden har en särskild styrka i att driva uppsökande verksamhet med fokus på unga som står långt från deltagande i formella studier. Arbetsförmedlingen har i många fall svårt att identifiera och rekrytera just de unga som har de allra största behoven. Målgruppen för studieförbunden är därför de unga som inte anvisas av Arbetsförmedlingen i dag. Här kan studieförbunden bidra tack vare omfattande kompetens och erfarenhet. Strävan bör vara att de unga som studieförbunden aktiverar sedan kan stöttas att gå vidare till folkhögskolor eller annan utbildning, arbete eller praktik. Det är en fördel om studieförbund och folkhögskolor kan samarbeta kring detta i en folkbildningskedja.

Vilka är gruppen unga som varken arbetar eller studerar?

Det finns flera olika sätt att definiera personer som är arbetslösa, saknar sysselsättning och inte studerar. Enligt vissa mätningar räknas endast de unga som är inskrivna på Arbetsförmedlingen och andra tar med även dem som är i studier eller har studieuppehåll. För att ringa in hela målgruppen av unga som varken arbetar eller studerar behövs en bredare definition. Målgruppen innefattar ungdomar som dels är arbetslösa och inskrivna på Arbetsförmedlingen, dels arbetslösa som söker arbete men som inte har någon kontakt med vare sig Arbetsförmedlingen eller någon annan relevant myndighet. Därutöver omfattar den också ungdomar som inte är arbetssökande och som av olika anledningar inte heller har någon kontakt med myndigheter. Dessutom kan man även räkna in de ungdomar som inte arbetar eller studerar på grund av att de t.ex. är föräldralediga eller sjukskrivna samt unga som har försörjning (från t.ex. föräldrar) men frivilligt inte arbetar eller studerar eftersom de t.ex. reser eller engagerar sig i fritidsintressen.

Gruppen unga som varken arbetar eller studerar omfattar alltså både unga som befinner sig i en långsiktigt sårbar situation och unga som sannolikt inte riskerar någon form av utanförskap på längre sikt. Det är svårt att få fram heltäckande statistik över hur stor gruppen är. Den nationella samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar uppskattar att gruppen är ungefär 80 000 individer i åldrarna 16-24 år.

Även om gruppen unga som varken arbetar eller studerar inkluderar olika grupper av unga finns viktiga gemensamma nämnare. Det handlar främst om att de som varken är i skolan eller i arbetslivet går miste om utvecklingen av kunskaper, förmågor och färdigheter som de flesta i samma ålder får genom utbildning, praktik eller arbete. En annan gemensam nämnare är att de ofta kommer från socioekonomiska svaga familjer.

Under de senaste åren har den generella ungdomsarbetslösheten minskat. Om man däremot bryter upp statistiken visar det sig att vissa grupper av unga har en fortsatt utsatt position på arbetsmarknaden. För dessa ligger arbetslösheten på samma eller högre nivå. De grupper det gäller är:

- unga utan avslutat gymnasium,
- unga med funktionsnedsättning,
- unga nyanlända (i synnerhet kvinnor),
- unga i samhällets vård,
- unga föräldrar.

Varför arbetar eller studerar inte den här gruppen unga?

Inom forskningen råder relativ samstämmighet om att en avklarad grundläggande utbildning (gymnasieskola) är den enskilt viktigaste faktorn för att en ung människa ska ha en möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden. Att en elev misslyckas i eller t.o.m. hoppar av skolan är ofta en indikator på att det kan komma att bli problem i framtiden. Utöver att låga eller ofullständiga betyg från grundskolan kan bidra till långvarig arbetslöshet så ökar även risken för olika psykosociala problem vilket i sig ökar svårigheterna att återuppta studier. Det är därför värt att notera att andelen elever i grundskolan som inte uppnådde behörighet till nationellt program på gymnasiet ökade från 14,4 procent år 2015 till 16,9 procent år 2016. Till viss del beror ökningen på att ett relativt stort antal utrikes födda i skolåldern anlände till Sverige under de åren.

Långt ifrån alla som påbörjar gymnasieskolan har slutbetyg fyra år senare, d.v.s. har fullföljt utbildningen. I genomsnitt saknar 24 procent slutbetyg. Denna andel har varit relativt konstant under hela 2000-talet.

Uppväxtvillkor och familjesituation påverkar i hög grad om och hur unga lyckas i skolan och i förlängningen arbetslivet. Unga som växer upp i en socioekonomiskt utsatt familj och/eller har föräldrar med kort utbildning löper större risk att hamna utanför studier och arbete än genomsnittet. En annan riskfaktor är psykisk och fysisk ohälsa. Undersökningar visar att framför allt den psykiska ohälsan har ökat, särskilt hos unga kvinnor. Vad gäller psykisk ohälsa är det ofta svårt att entydigt utröna om skolmisslyckande beror på psykisk ohälsa eller tvärt om.

En ung människa som upplever brist på förtroendefulla relationer med lärare och andra vuxna får ofta svårare att klara av skolan.

Vikten av stabila förtroendefulla relationer för elevers lärande har uppmärksammats under en längre tid i den pedagogiska forskningen. Studier visar bland annat på betydelsen av att eleverna känner sig sedda och uppmärksammade som individer med sina olika intressen och egenskaper, och att relationerna med vuxna präglas av förtroende, tillit, respekt och medkänsla. Bemötande och förhållningssätt är särskilt betydelsefullt i samspelet med unga som har upplevt en misslyckad skolgång. Det är avgörande för att elever ska komma till skolan, delta i undervisningen och för att olika stödinsatser ska vara verksamma. Om en ung människa upplevt brist på förtroendefulla relationer med vuxna i skolan, kan det vara svårt för skolan att nå den unga människan och få den att återvända till studierna.

Vilka insatser gör staten och kommunerna?

Att en ung människa inte får behörighet till gymnasieskolan eller inte avslutar sin gymnasieutbildning påverkar negativt möjligheten till att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället även på lång sikt. Många av dem som hoppar av skolan och inte kommer in på arbetsmarknaden löper risk för försvagad självkänsla och psykisk ohälsa vilket ytterligare försvårar framtida etablering. De olika insatserna har det gemensamt att de lägger stort fokus på att stärka individens självkänsla för att de själva ska orka vara bärare av sin egen framtid.

Kommunerna har inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret, ett flertal skyldigheter att ge barn och unga stöd på vägen till etablering i arbetsliv och övrigt samhällsliv. De insatser som görs för familjer och barn via mödra- och barnhälsovård, t.ex. föräldrastöd, och i förskola och skola har som mål att kompensera för skillnader i uppväxtvillkor och ge alla barn en god start i livet. En elev i grundskolan har liksom en elev i gymnasieskolan omfattande rättigheter till särskilt stöd. Skolan har enligt skollagen skyldighet att skyndsamt utreda behov av särskilt stöd, upprätta åtgärdsprogram samt eventuellt besluta om anpassad studiegång, särskilda undervisningsgrupper eller till och med förlängd skolplikt.

Även för ungdomar som är äldre än 20 år har kommunen skyldighet att tillhandahålla utbildning genom kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå. I normalfallet gäller att den som saknar fullständig grundskoleutbildning har rätt att genomgå kommunal vuxenutbildning från det år hen fyller 20 år. Kommunen har också en skyldighet att aktivt verka för att nå och motivera unga som har rätt att läsa kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå.

Framgångsrik vägledning kan motivera eleverna och höja deras ambitionsnivå. Studie- och

yrkesvägledningen har således en särskilt viktig uppgift i att vägleda elever som saknar tillräckliga sociala nätverk i ett bitvis svåröverskådligt utbildningssystem.

Insatser inom ramen för arbetsmarknadspolitikerna har som huvudsyfte att underlätta övergången mellan skola och arbetsliv samt att öka anställningsbarheten bland unga. Inom ramen för Arbetsförmedlingens verksamhet finns insatser som särskilt riktas till ungdomar. Dessa insatser omfattar bland annat kompetenskartläggning, platsförmedling, vägledning och särskilda arbetsmarknadspolitiska program. Även kommunerna har i allt högre grad parallella insatser som riktar sig till arbetslösa ungdomar. Kommuner tillhandahåller ofta praktikplatser eller bistår med cv-skrivande och intervjuutrustning, coaching, matchning och arbetsträning. Inom ramen för projekt finansierade av Europeiska socialfonden finns också insatser som riktar sig till ungdomar som behöver stöd i övergången mellan skola och arbetsliv. Många av dessa insatser görs i samverkan mellan Arbetsförmedling, kommun och andra aktörer, t.ex. studieförbund.

Vad gör studieförbunden för unga som varken arbetar eller studerar?

Vi upplever att mycket vi gör som riktar sig till ungdomar har den effekten att ungdomarna förstår sin plats i livet och kommer till insikt om vad deras roll kan vara. Den kraften unga får av att få tankar om att det finns en meningsfull framtid är stor. Då orkar man både tänka på studier och arbete.

Medarbetare i studieförbund

Individuella lösningar

Studieförbundens verksamheter bedrivs i många olika former, i samarbete med olika aktörer och med olika typer av finansiering. Det finns inte en patenterad metod utan studieförbunden utgår alltid från individens behov och egna önskemål. Styrkan i folkbildningen är att metoderna alltid utgår från att individen själv måste vara delaktig och bidra till sitt eget lärande och sin egen utveckling. Just för gruppen unga som varken arbetar eller studerar är detta särskilt viktigt, eftersom en av de viktigaste faktorerna för att komma vidare i livet är en god självkänsla.

Något många som arbetar med unga i studieförbunden vittnar om är att statens och kommunens insatser många gånger har svårt att nå de individer som står längst från arbete och studier. Upplevelsen är att många insatser utgår från att individerna är på ”steg 1”, t.ex. har en grundskoleutbildning med sig och att de därför ska ta sig vidare till steg 2 och 3 och så vidare. I studieförbundens verksamheter finns dock många individer som inte ens befinner sig på steg 1 och därför har väldigt svårt att ta sig vidare till steg 2. Individerna är ofta helt enkelt inte redo för de insatser som t.ex. Arbetsförmedlingen eller skolan erbjuder dem. I vissa fall behöver individerna börja med att få stöd i att skapa sig grundläggande vardagsstrukturer – att ta sig från datorn hemifrån, att fungera socialt i en grupp och att närvara en hel dag i en verksamhet. För nyanlända unga är utvecklandet av grundläggande

språkfärdigheter, samt samhällsorientering avgörande för att de ska kunna gå vidare till arbete eller studier. Studieförbunden arbetar därför med att söka upp och finnas i de sammanhang där individerna känner sig trygga. Det kan innebära alltifrån att erbjuda läxhjälp på fritidsgårdar till att driva studiecirkel via nätet för att söka upp hemmasittare som har svårt för sociala sammanhang.

Gemensamt för studieförbundens verksamheter är att de – trots att de har väldigt olika utformning – lägger fokus på att hitta sätt att nå fram till individer och grupper som gymnasieskolan eller arbetsförmedlingen misslyckats med att nå. Studieförbunden kan vara flexibla och snabbare än en offentligt driven aktör anpassa verksamheterna utifrån de behov och önskemål grupperna har där och då.

Validering

”Jag har också jobbat med ungdomar som inte klarat gymnasiet och inte har något jobb, men som är engagerade i föreningslivet. Ofta finns också en bakgrund av psykisk ohälsa med i bilden och personerna mår helt enkelt inte bra. Att få validera kompetenser hos den typen av personer är extra kul då det kanske är första gången på länge som de känner att de kan någonting. För den som varken har klarat att fullfölja gymnasiet eller att få ett jobb betyder valideringsintyget extra mycket.”

Medarbetare på ett studieförbund

”På det stora hela har valideringen varit något som givit deltagarna mervärde i form av ökad självkänsla. Arbetsförmedlingen har fått mervärde i form av en förenklad framtida arbetssituation. Handledaren har fått mervärde genom en konstant varm känsla i bröstet när man går från jobbet.”

Medarbetare på ett studieförbund

Studieförbunden driver sedan 2013 en studieförbundsgemensam satsning på validering av generella kompetenser för arbetsmarknaden med fokus på unga i målgruppen 16-25 år. Under tre år, 2015-2018 erhåller Studieförbunden stöd från Allmänna Arvsfonden för att utbilda valideringshandledare samt validera generella kompetenser hos unga samt nyanlända och asylsökande. Med generella kompetenser avses sådana kompetenser som är viktiga eller nödvändiga för att fungera på en arbetsplats oavsett bransch eller yrke. Generella kompetenser är de grundläggande kompetenser som är värdefulla att ha med sig i livet oavsett var eller vad man som individ vill göra. Det handlar dels om färdigheter som digital kompetens och språkkunskaper, dels om mjuka förmågor (soft skills) som samarbetsförmåga och bemötande som är avgörande för att en individ ska kunna fungera i ett socialt och organisatoriskt sammanhang.

Studieförbunden har utvecklat en modell där bredare generella kompetenser – t.ex. ”social kompetens” – brutits ned till mindre byggestenar som kallas moduler. I skrivande stund finns ett 40-tal olika moduler som beskriver de olika kompetenser som ryms inom begreppet generella kompetenser.

Exempel på moduler

- Att möta människor
- Förhållningssätt
- Interpersonell kommunikation
- Argumentation, återkoppling och lyssnande
- Medarbetarskap
- Medarbetar- och medborgarkompetens
- Leda verksamhet
- Leda samarbets- och förändringsprocesser
- Användning av digitala medier
- Demokratisk kompetens

I praktiken har studieförbunden tillämpat validering såväl inom ramen för sin ordinarie studiecirkelverksamhet och i samarbete med sina samarbetsorganisationer som i projekt med extern finansiering från exempelvis Ar-

betsförmedlingen, Tillväxtverket, Europeiska Socialfonden eller kommuner.

Gemensamt för de verksamheter studieförbunden bedriver vad gäller validering är att de riktar sig till unga som står långt från arbetsmarknaden och i många fall inte har avslutad gymnasieutbildning. En särskilt viktig målgrupp under de senaste åren har varit unga asylsökande och nyanlända. För den gruppen är validering av språkkunskaper särskilt viktig, och valideringen har visat sig underlätta för många när de sedan börjar på Svenska för invandrare (SFI).

De individer som deltar i validering bär ofta med sig känslan av att inte ha lyckats i livet. Att få genomgå validering kan därför innebära att personen för första gången får bekräftat att de överhuvudtaget kan någonting. Känslan av att genom validering få bekräftelse på att inte vara helt misslyckad har visat sig vara avgörande för att individen sedan ska kunna ta sig vidare till arbete, praktik eller studier.

”Det jag märkt under min tid som valideringshandledare är att ALLA som genomgått validering av generella kompetenser har fått ett ökat självförtroende och känt sig bekräftade och sedda genom valideringens upplägg och genomförande.”
Medarbetare på ett studieförbund

Att kunna erbjuda validering i generella kompetenser blir en metod för att lära känna individen bättre och genom valideringen får individen med små steg i taget ett bättre självförtroende. De studieförbund som arbetar med långtidsarbetslösa framhåller att de små stegens framgång är viktig. Det finns inte några snabba lösningar för unga som befinner sig i utanförskap. Men genom validering inleds en process som på lång sikt kan innebära förändring för individen.

”Det har varit jättejobbigt att komma till Sverige. Mitt liv har varit i kaos. När jag fick erbjudande om att valideras ville jag först inte. Men så tänkte jag...det kanske är bra att prova. Efteråt kändes det som att jag började pussla ihop mitt liv igen. Bit för bit blev jag hel. Valideringen gav mig en ny bild av mig själv.”
Ensamkommande pojke, 20 år

Goda exempel från studieförbundens verksamheter

”Jag vill bryta mönstret”

– Jag har bott i Sverige nästan hela mitt liv, men kom inte i kontakt med folkbildningen förrän jag var 28. Jag vill nå ut till dem som är som jag var, de som står utanför folkbildningen och som inte kommer hit naturligt. Vi riktade in oss på hiphop eftersom det intresserar många i förorten, säger Gonzalo J. Reyes, verksamhetsutvecklare och grundare av Hiphop-akademien i Göteborg.

– Genom att locka med något de är intresserade av kan vi nå den typen av ungdomar som varken arbetar eller studerar, och ge dem en meningsfull tillvaro. Jag behöver bara gå tillbaka till mig själv; när jag var ung blev hiphopen min räddning.

Hiphop-akademien har funnits sedan 2003. Vi frågade först om någon av deltagarna kunde tänka sig att bli intervjuade. De svarade nej, och Gonzalo förstår dem.

– De vill inte förknippas med det längre, de har vänt blad och gått vidare i sina liv.

Hiphop-akademien är en del av Studieförbundet Vuxenskolan och har en lokal i Gamlestaden i Göteborg. Dit kommer unga som vill lära mer om de fyra elementen inom hiphop – rap, graffiti, breaking (dans) och discjockey (DJ). En del kommer på fritiden och använder Hiphop-akademien som en mötesplats och arena där det finns positiva förebilder.

Hiphop-akademien har också kunnat projektanställa några av sina deltagare, bland annat genom uppdrag på skolor och kommuner. De har till exempel lett kurser och workshops.

För några år sedan hade Hiphop-akademien en preparandutbildning i samarbete med Aniaragymnasiet. Den vände sig till skoltrötta elever som fick möjlighet att lära mer om hiphop parallellt med att de tog igen missade skolämnen. Det är något Gonzalo kan tänka sig att påbörja igen.

– Men det svåra var att kombinera två olika världar. Vi jobbar med bildning medan gymnasiet jobbar med utbildning, det krockade ibland, säger Gonzalo J. Reyes.

Text: Marja Beckman

Spelifierat lärande öppnar dörrar

Ibland räcker orden inte till. Orsaken kan till exempel vara språkförbistringar, läs- och skrivsvårigheter eller funktionsvariationer. Men det finns andra sätt att visa vad man kan – genom spel, till exempel. Studieförbundet i Dalarna använder en jobbsimulator i virtual reality (VR) där deltagarna tar på sig VR-glasögonen. Med VR-glasögonen kan deltagaren kliva rakt in på en arbetsplats och visa om de vet hur man löser olika uppgifter och problem som kan uppstå på ett jobb.

Lotta Johansson och Mattias Moraeus på Studieförbundet i Dalarna har använt spelet ”Job Simulator” och jobbat fram metoder så att man kan koppla det till validering. I Job simulator kan man prova på att vara mekaniker eller anställd på restaurang, i butik eller på kontor. En engelsk berätt-

tarröst guidar den som bär VR-glasögonen. En handledare kan också sitta bredvid och förklara och bocka av alla kunskapsområden eftersom allt som händer i den virtuella världen syns på en skärm.

Målgruppen för valideringsprojektet är unga arbetslösa mellan 18 och 25 år. De flesta är nyanlända.

– Jag är en av de äldre på Studieförbundet, säger Lotta. Därför tog jag in Mattias, som själv tillhör målgruppen och bättre förstår sättet att kommunicera med ny teknik, bilder och film via sociala medier.

Mattias, som snart fyller 19 år, är aktiv i spelhobbyförbundet Sverok och intresserad av spelifierat lärande.

– Alla kanske inte klarar skolsituationen eller en intervjusituation. Genom spel kan det vara lättare att uttrycka sig och lyfta sidor som annars inte syns, det visar till exempel om personen är bra på problemlösning, säger han.

Några av deltagarna kan knappt tala engelska och att förlita sig på en tolk har varit vanskligt. Ibland har kulturella skillnader stått i vägen. Därför har Studieförbundet börjat använda andra sätt att kommunicera. Några av ungdomarna som har kommit till Studieförbundet har varit bra på att berätta om sig själva genom små filmer som de har gjort i mobilen. Att spela in muntliga framträdanden kan också vara ett sätt att validera kunskaper när en individ tycker att det är svårt att skriva.

– För många kommer svenskan snabbare i tal än i skrift, och då är det enklare att spela in, säger Mattias Moraeus.

Text: Marja Beckman

Hemmasittare eller folkbildad?

Det finns många tusen ungdomar och unga vuxna runt om i landet som utöver arbetslöshet eller hemmasittande, också ofta har problem med psykisk ohälsa. Drakprojektet, som drivs av Sensus, vill se om det går att hitta åtminstone en del av lösningen i nätbaserade studiecirklar. Projektet ska, över en treårsperiod, utveckla format för virtuella studiecirklar, som ska hjälpa ungdomar som lider av psykisk ohälsa och problem med isolering att utvecklas och må bättre. Till en början ska detta ske i region Uppsala-Härnösand, men i förlängningen också förhoppningsvis över hela landet.

- De här problemen blir mer och mer utbredda och det finns dåliga förutsättningar att få hjälp. Vi tänker att vi gör något utifrån vår expertis. Vi kan folkbildning, vi kan studiecirklar, säger Maria Dahlström som är projektledare.

I ett första led har det handlat om en förstudie och två pilotgrupper där två gånger åtta deltagare fått samtala om olika kulturuttryck via en webbsida och en Facebook-grupp. Under våren kommer det att tas fram en webb-applikation där det ska fungera bättre att interagera och kommunicera – men Maria och hennes kollega Michael Larsson, som är kreativ strateg och teknisk producent, är noga med att understryka att det inte är tekniken som är poängen, den ska bara underlätta.

- Vi hade två olika grupper, en som var väldigt strukturerad och en som var mer fri, och det visade sig att nästan alla i den första gruppen hoppade av. Det kan nog ha handlat om att det är lätt att känna sig misslyckad om man missar eller inte klarar av en viss deadline, när man kanske redan är van vid att känna sig misslyckad i många andra möten med samhället, säger Maria Dahlström.

En vanlig invändning som projektet och liknande satsningar möter är om det är särskilt vettigt att

lösa hemmasittande och isolering med en nätcirkel. Är svaret på hemmasittande att fortsätta att sitta hemma?

- Men hur kommer vi annars åt målgruppen? frågar Michael Larsson, mer eller mindre retoriskt. Att nå ungdomarna där de redan är, med ett format som de känner igen och som känns tryggt, kan vara mycket enklare än att försöka skapa något som de inte vill ha eller inte förstår sig på, menar han. De lever en stor del av sina liv i en digital värld, där det inte är så givet att det viktiga är att träffas i en faktisk lokal, ansikte mot ansikte.

Det är många utmaningar kvar de kommande två åren. En är att hitta det där sättet som får utsatta unga att utvecklas och växa. Men hur ska det mätas, hur avgör man om man gjort rätt? Det får vara en levande process, tror Maria Dahlström även om hon villigt tillstår att det är en stor uppgift.

Originaltext Julia Skott, bearbetad

Vad föreslår studieförbunden?

”Det är viktigt att vi som studieförbund får använda våra metoder om vi får uppdrag för studiemotiverande insatser, det behövs kreativa lösningar för att ungdomarnas lust, framtidstro och känsla av mening ska öka så att de upplever att det är någon idé att studera, att satsa på sin framtid. Inte styrda kursplaner alltså.”

Medarbetare på ett studieförbund

Som exemplen i föregående avsnitt visar har studieförbundens verksamheter med unga som varken arbetar eller studerar en mycket stor bredd. Många av de som är verksamma i studieförbunden vittnar om att det är viktigt att kunna vara flexibel och anpassa verksamheterna till där de unga befinner sig mentalt eller socialt. Den ökande graden av projektfinansiering inom området försvårar möjligheterna för studieförbunden att ha en organisatorisk, personell och pedagogisk beredskap för att arbeta långsiktigt och anpassa metoderna till målgruppen. Därför är det viktigt att det finns en stabil grundfinansiering för studieförbundens verksamhet. Som nämnts bedriver studieförbunden även verksamhet med extern finansiering. Även i de fallen finns det potential att öka omfattningen av studieförbundens verksamheter med vissa justeringar av villkor från finansierarens sida. Det kan t.ex. gälla kraven på medfinansiering för att kunna ansöka om medel från Europeiska socialfonden, där det i vissa fall har varit svårt för studieförbunden att erhålla finansiering trots att de projekt som ansökan gäller faller väl inom ramen för ESF:s målgrupper.

På samma sätt som studieförbundens insatser med asylsökande (som regeringen avsatte medel för 2015 och 2016) såg väldigt olika ut i olika delar av landet så gör även studieförbundens verksamheter med unga som varken arbetar eller studerar det. Det är det som är styrkan i studieförbundens arbete. För att studieförbunden på bred front ska kunna

förstärka arbetet med t.ex. uppsökande verksamhet krävs en stabil grundfinansiering. Detta för att kunna ha anställda personer som koordinerar verksamheten samt i många fall tillhandahålla trygga lokaler och mötesplatser där de unga kan utvecklas. Det finns sålunda behov av att kunna erbjuda en långsiktigt stabil finansiering som ger studieförbunden möjligheter att utforma verksamheten utifrån målgruppernas behov. Redan i dag söker sig många unga som varken arbetar eller studerar till studieförbundens verksamheter, för att utöva ett intresse eller befinna sig i ett socialt sammanhang. Med ökade resurser kan studieförbunden förstärka sina uppsökande insatser och nå fler unga än de som redan i dag kommer till studieförbunden. Med en relativt begränsad resursförstärkning kommer studieförbunden att kunna lämna ett värdefullt bidrag till att inkludera fler unga i samhällslivet.

Studieförbundens förslag om insatser för unga som varken arbetar eller studerar

- Ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att samverka med studieförbunden i arbetet med kompetenskartläggning och validering av unga som varken arbetar eller studerar.
- Tillför studieförbunden 50 miljoner kronor via Folkbildningsrådet utöver ordinarie anslag för att årligen kunna bedriva individanpassad studiemotiverande verksamhet med 10 000 unga som varken arbetar eller studerar, till en kostnad om 5 000 kronor per deltagare.
- Satsa på en försöksverksamhet i utvalda kommuner med särskilt hög ungdomsarbetslöshet. Studieförbunden har en särskild styrka i att driva uppsökande verksamhet med fokus på unga som står långt från deltagande i formella studier. Arbetsförmedlingen har i många fall svårt att identifiera och rekrytera just de unga som har de allra största behoven.

Målgruppen för studieförbunden är därför de unga som inte anvisas av Arbetsförmedlingen i dag. Här kan studieförbunden bidra tack vare omfattande kompetens och erfarenhet. Strävan bör vara att de unga som studieförbunden aktiverar sedan kan stöttas att gå vidare till folkhögskolor eller annan utbildning, arbete eller praktik. Det är en fördel om studieförbund och folkhögskolor kan samarbeta kring detta i en folkbildningskedja.

Satsa på studiemotiverande verksamheter:

- I första hand genom att höja de generella statsbidragen till studieförbunden. Kombi-nera höjningen med att en del av statsbidragen kopplas till andelen unga som varken arbetar eller studerar.
- I andra hand genom att resurserna för insatserna fördelas genom riktade anslag för studieförbundens arbete med unga som varken arbetar eller studerar.

